

Den europeiska elmarknaden – elpriser och slutkundspriser

I den här månadens fördjupning blickar vi utanför Sveriges gränser och tittar på hur elpriser och slutkundspriser ser ut i övriga Europa. Den europeiska elmarknaden blir allt mer integrerad i enlighet med EU:s mål om en inre marknad för el men fortfarande finns mycket stora skillnader mellan länderna.

I vårt marknadsbrev visar vi statistik för elpriser och slutkundspriser i Sverige och nu har vi tittat på hur motsvarande siffror ser ut i resten av Europa. Vi har använt data från Eurostat (EU:s officiella statistik) och två av de marknadsövervakningsrapporter som det europeiska samarbetsorganet för reglermyndigheter (ACER) tillsammans med rådet för europeiska reglermyndigheter (CEER) ger ut årligen. Den ena rapporten bevakar utvecklingen av den gemensamma europeiska marknaden för el¹ och den andra slutkundsmarknaden².

Om statistiken

Data som presenteras i den här texten bygger på europeisk statistik och presenteras i Euro.

Exempel på växelkurser (2018-12-03):
1 euro = 10,3 SEK
1 eurocent = 10,3 öre

Enheter
1 MWh = 1000 kWh

Elpriser

Europa är indelat i ett antal olika elprisområden och elpriset sätts på respektive marknadsplats separat för varje område. Figur 1 visar 2017 års genomsnittliga elpris på dagen-föremarknaderna inom EU samt i Norge och Schweiz. Elpriserna skiljer sig mycket mellan länderna. I huvudsak skedde en ökning av elpriserna jämfört med 2016, vilket är ett trendbrott mot tidigare år då priserna visat en nedåtgående trend. ACER anger att orsaken till de stigande priserna är bland annat ökad efterfrågan på grund av ökad ekonomisk tillväxt, ökad produktion från dyrare fossilbaserade tekniker på grund av låg tillgänglighet i kärnkraften i exempelvis Frankrike, låg vattenkraftproduktion till exempel på den iberiska halvön, samt generellt ökade olje- och gaspriser³.

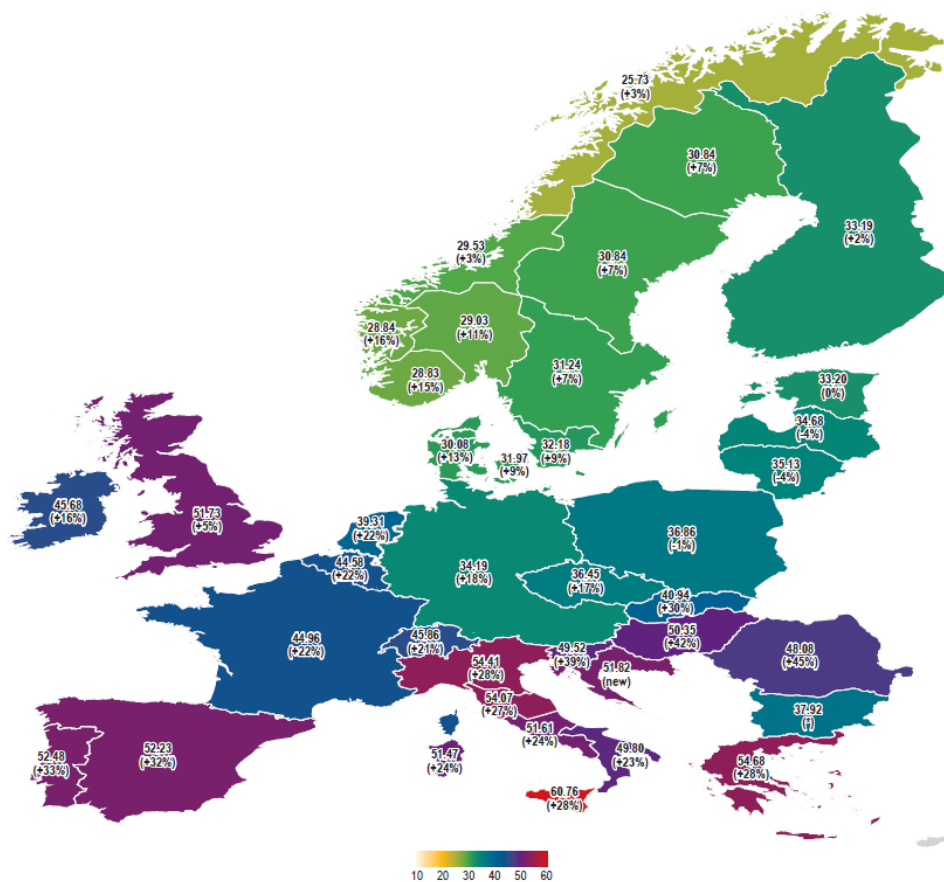
Skillnaderna i elpris mellan olika elområden är tänkt att fungera som en signal på att det finns begränsningar i överföringskapacitet mellan områdena. Det finns också en risk att överföringsbegränsningar inom elområdet flyttas till gränsen. En intern flaskhals inom ett elområde kan alltså leda till att överföringskapaciteten mellan elområden inte kan nyttjas på effektivaste sätt och ger upphov till en prisskillnad mellan elområden. ACER lyfter detta som ett problem i sin rapport⁴ och frågan diskuteras flitigt inom EU.

¹ ACER/CEER; Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2017 – Electricity Wholesale Markets Volume; 2018

² ACER/CEER; Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2017 – Electricity and Gas Retail Markets Volume; 2018

³ ACER/CEER; Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2017 – Electricity Wholesale Markets Volume; 2018, s.19

⁴ Ibid., s 29

Figur 1 Genomsnittligt årligt elpris 2017 i euro/MWh för respektive elprisområde, samt inom parentes förändring jämfört med 2016.

Källa illustration: ACER/CEER - Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2017 - Electricity Wholesale Markets Volume, 2018, s.18.

Under 2016 och 2017 har antalet prisspikar på dagenföre-marknaderna ökad kraftigt jämfört med de föregående åren. En prisspik definieras i statistiken som en timme med ett elpris som är tre gånger så högt som den teoretiska rörliga kostnaden för att producera elen med en gasturbin⁵. Under 2017 uppträdde sådana priser drygt 1000 timmar inom EU, och många av dessa uppträdde i samband med den kallperiod som inträffade i södra Europa i början av 2017. ACER menar att prisspikarna är ett tecken på att dagenföremarknaden fungerar genom att ge prissignaler till marknadens aktörer samtidigt som det också noteras att flera länder i samband med de höga priserna införde begränsningar i överföringar till andra länder, något som inte är tillåtet enligt gällande lagstiftning⁶. ACER betonar att även om det finns ett nationellt ansvar i att säkra leveranssäkerheten så riskerar okoordinerade åtgärder att leda till problem i regionen och hindra marknadens funktion⁷.

⁵ ACER/CEER; Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2017 – Electricity Wholesale Markets Volume; 2018, s.20

⁶ Ibid., s 21

⁷ Ibid., s 21.

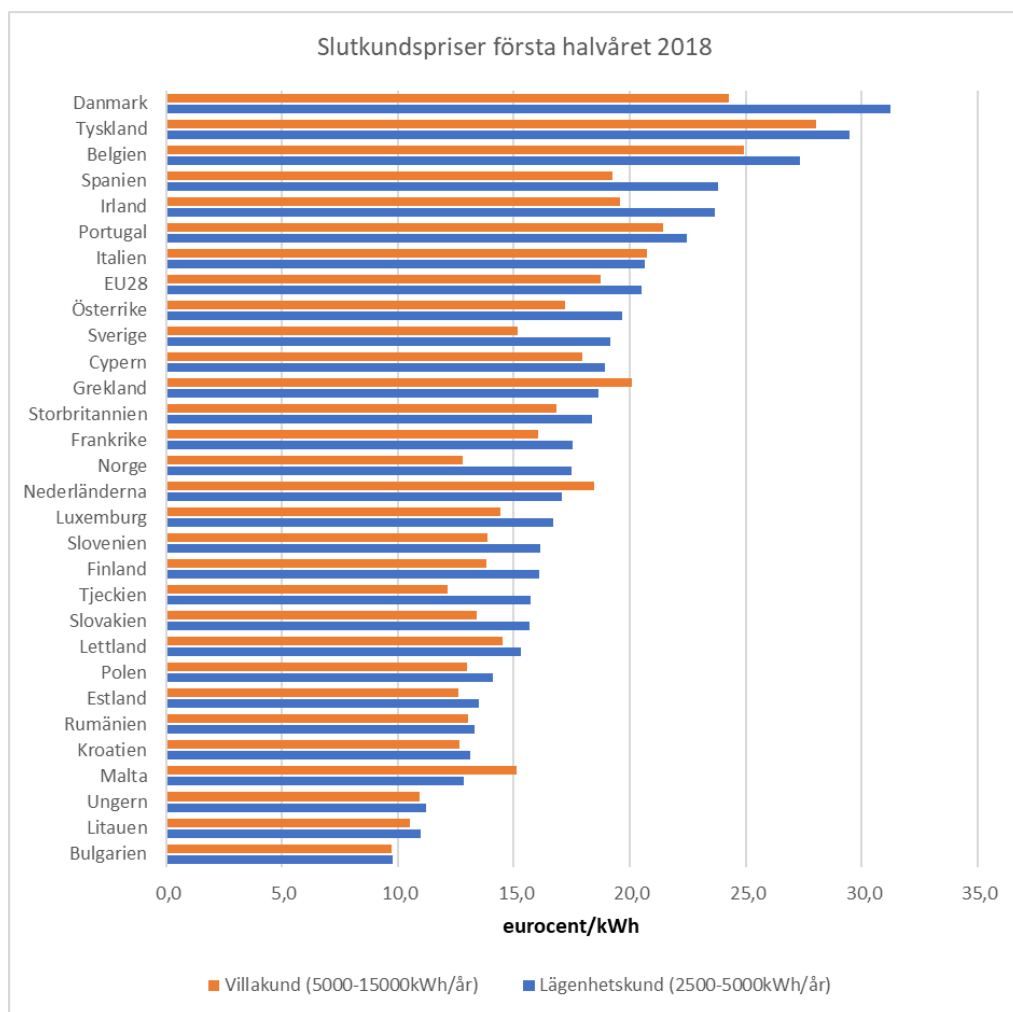
Slutkundspriser

Det pris som en elkund betalar för sin el består förutom av elhandelspriset också av elnätsavgifter, skatter och andra avgifter samt moms.

ACER har räknat ut att det genomsnittliga priset för hushållskunder i EU var 20,4 eurocent/kWh under 2017. Motsvarande siffra för industrikunder var 10,4 eurocent/kWh. ACER visar också att priset för hushållskunder sedan 2008 har stigit med i genomsnitt omkring 26 procent, vilket jämförs med priset för större industrier som stigit med motsvarande knappt 4 procent⁸. De stigande priserna för hushållskunder förklaras till stor del av kostnader för stöd till förnybar energi vars andel i slutkundspriset stigit från 6 procent 2012 till 14 procent 2017. Skillnaderna mellan länderna är dock stor. Industrin är ofta undantagen från dessa kostnader och andra skatter vilket förklarar den stora skillnaden i priset mellan hushållskunder och industri.

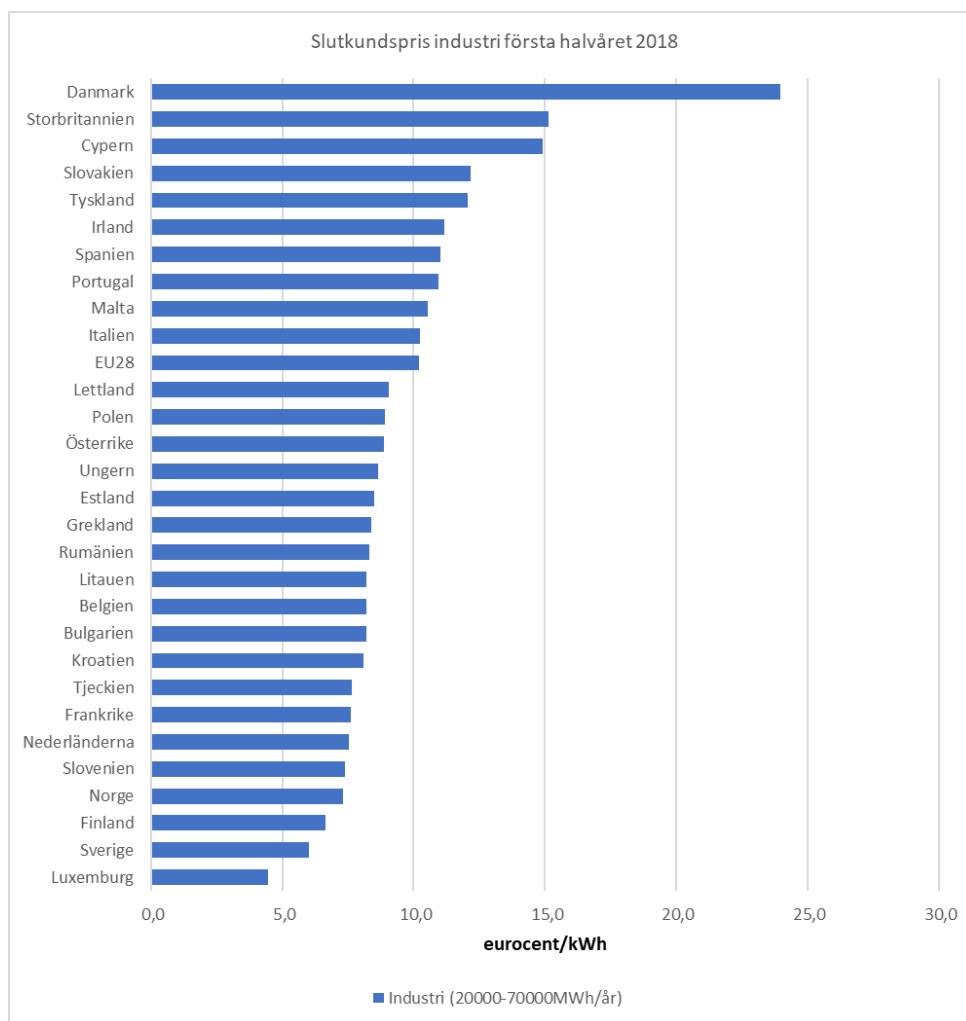
I Figur 2 visas slutkundspriser för första halvåret 2018 för två olika hushållskundkategorier som får representera lägenhetskunder och villakunder. Som kan ses i figuren finns det stora skillnader mellan länderna där kunder i länder med högst slutkundspris betalar närmare tre gånger så mycket som kunder i länder med de lägsta priserna. Figur 3 visar motsvarande data för industrikunder.

⁸ ACER/CEER; Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2017 – Electricity and Gas Retail Markets Volume; 2018, s.8

Figur 2 Slutkundspriser för två typer av hushållskunder.

Källa: egen illustration baserat på data från Eurostat, BandDC 2500-5000 kWh/år (lägenhetskund) och BandDD 5000-15000 kWh/år (villakund).

Figur 3 Slutkundspriser för industri.

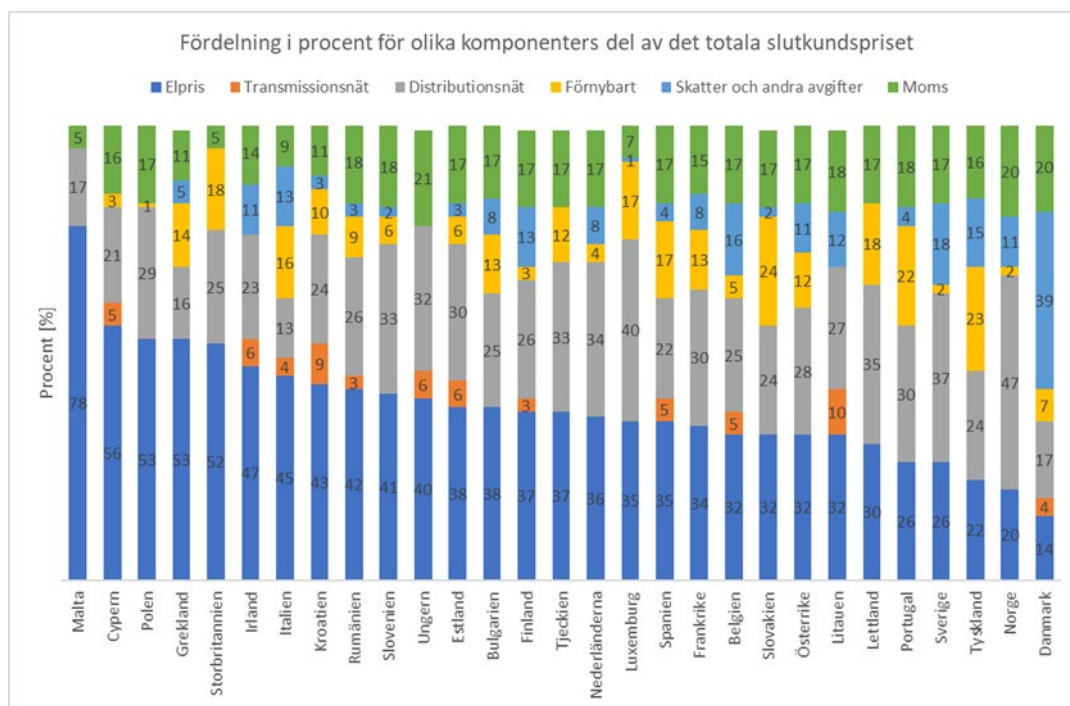
Källa: egen illustration baserat på data från Eurostat, Band IE 20000–70000 MWh/år.

Fördelningen i procent mellan de olika komponenterna i slutkundspriset för en hushållskund med standardavtal i respektive lands huvudstad visas i Figur 4.

Uppdelningen i statistiken mellan olika komponenter av framförallt skatter och avgifter är inte helt enkel och det kan skilja mellan olika länder, figuren får tolkas med försiktighet. I Danmark ingår exempelvis också stöd till lokal kraftvärmeproduktion och energiforskning. De norska nätavgifterna på 47 procent kan också vara lite missvisande eftersom de är beräknade på en elförbrukning som är betydligt lägre än den verkliga förbrukningen.

Figuren visar på stora skillnader mellan länderna i egentligen alla komponenter. Generellt har elprisets andel av slutkundspriset sjunkit med andelen som utgörs av stöd till förnybart har ökat, men förändringarna varierar mycket från land till land⁹.

⁹ ACER/CEER; Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2017 – Electricity and Gas Retail Markets Volume; 2018, s.17

Figur 4 Fördelning i procent för olika komponenters del av det totala slutkundspriset för en hushållskund med standardavtal i respektive lands huvudstad. Att det inte alltid summerar till 100 beror på avrundning.

Källa: Egen omarbeting av figur från ACER/CEER; Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2017 – Electricity and Gas Retail Markets Volume; 2018, s.16